

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

สถานะการค้าของประเทศไทยในปัจจุบันมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น จากสำนักงานสถิติของกระทรวงพาณิชย์ ในปี 2550 พบว่า ประเทศไทยมีมูลค่าการค้าเท่ากับ 292,054.12 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทำให้มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 152,095.22 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 139,958.90 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่งผลให้ประเทศไทยได้เปรียบดุลการค้าเท่ากับ 12,136.33 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตลาดส่งออกสินค้าที่สำคัญของประเทศไทยคือ ประเทศในภูมิภาคอาเซียน สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และ ญี่ปุ่น ตามลำดับ โดยสินค้าส่งออกลำดับแรกของประเทศไทยได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 17,299.50 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมาคือ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เป็นต้น นอกจากนี้ประเทศไทยนำเข้าสินค้าจากประเทศญี่ปุ่นมากที่สุดโดยมีมูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 28,381.50 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

สินค้าเกษตรเป็นอีกประเภทหนึ่งที่ทำรายได้เข้าประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก โดยในปี 2548 ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรเท่ากับ 10,447.30 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีสินค้าเกษตรส่งออกลำดับแรกของประเทศไทยคือ ยางพารา รองลงมาคือ ข้าว ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 3,005.50 และ 1,888.40 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ ส่วนประเทศเวียดนามมีมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรเท่ากับ 5,977.00 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2548 โดยสินค้าเกษตรส่งออกลำดับแรกคือ อาหารทะเล โดยมีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 122,759,010 เหรียญสหรัฐ นอกจากนี้ ประเทศเวียดนามยังส่งออกข้าวเพิ่มขึ้นในแต่ละปีโดยมีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 1,279.27 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2548

ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศไทยและเวียดนามเป็นไปในแนวทางที่ดีมาโดยตลอด หลังจากที่เวียดนามได้ปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ระบบตลาดเสรี สถานการณ์การค้าระหว่างไทยและเวียดนามในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีมูลค่าการค้ากับเวียดนามเพิ่มขึ้น โดยในปี 2550 ประเทศไทยมีมูลค่าการค้ากับเวียดนามเท่ากับ 4,911.69 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 3,799.78 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 1,111.91 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทำให้ประเทศไทยได้เปรียบดุลการค้ากับเวียดนามเท่ากับ 2,687.88 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สินค้าที่

ประเทศไทยส่งออกไปยังเวียดนามได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ น้ำมันดิบ เป็นต้น นอกจากนี้สินค้าเกษตรกรรมที่ประเทศไทยส่งออกไปยังเวียดนามมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2550 ประเทศไทยมีการส่งออกยางพาราเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 72.60 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมาได้แก่ ข้าวโพด ใกล้เคียงเข้ย่นเข้ย่ง โดยมีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 43.50, 24.20 และ 2.70 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ

การวางนโยบายภาคเกษตรกรรมมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการผลิตภาคเกษตรของประเทศไทย ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงได้ทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคในภาคเกษตรกรรมของไทยและเวียดนามระหว่างปี ค.ศ. 1961-2000 โดยใช้ข้อมูลทฤษฎี ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์กรอาหารและการเกษตรของสหประชาชาติ และทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีแบบจำลองเส้นพรมแดนเชิงเส้นสุ่ม (Stochastic Production Frontier Model)

จากการศึกษาพบว่า กระบวนการผลิตผลผลิตทางการเกษตรของประเทศไทยและประเทศเวียดนามตลอดระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมา ได้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพเชิงเทคนิค (Technical inefficiency) มาโดยตลอด และระดับประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของประเทศไทยอยู่ในช่วงร้อยละ 93.03 ถึงร้อยละ 97.15 โดยมีค่าเฉลี่ยตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษาเท่ากับร้อยละ 95.74 เมื่อพิจารณาระดับประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของประเทศเวียดนามพบว่าอยู่ในช่วง 93.00 ถึงร้อยละ 97.81 โดยมีค่าเฉลี่ยตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษาเท่ากับร้อยละ 95.77 ซึ่งทั้งประเทศไทยและเวียดนามมีค่าประสิทธิภาพเชิงเทคนิคที่ไม่แตกต่างกันมากนัก และถือได้ว่าเป็นระดับประสิทธิภาพการผลิตที่สูงพอสมควร และเมื่อพิจารณาระดับประสิทธิภาพการผลิตในแต่ละประเทศพบว่า ในช่วงปี ค.ศ. 1981-1985 ประเทศไทยและเวียดนามมีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคเฉลี่ยสูงสุดคือร้อยละ 97.68 และร้อยละ 97.81 ตามลำดับ ส่วนในช่วงปี ค.ศ. 1971-1975 ประเทศไทยมีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคเฉลี่ยต่ำสุดคือร้อยละ 94.0 ส่วนประเทศเวียดนามมีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 93.0 ในช่วงปี ค.ศ. 1976-1980 อธิบายได้ว่าการผลิตในภาคเกษตรกรรมของทั้งสองประเทศยังสามารถที่จะเพิ่มปริมาณผลผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้นได้อีก จากการใช้ปัจจัยการผลิตเท่าเดิม โดยการปรับปรุงหรือการพิจารณาระดับประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์หรือค่าความยืดหยุ่นของทั้งสองประเทศ พบว่า ค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยการผลิตทั้ง 5 ชนิดของประเทศไทยและเวียดนามมีค่าเป็นบวกร้อยละ -0.3742 และ 3.2594 ตามลำดับ เมื่อแยกพิจารณารายละเอียดของค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อปัจจัยการผลิตในแต่ละชนิดของแต่ละประเทศระหว่างปีค.ศ. 1961-2000 พบว่าประเทศไทยมีปัจจัยการผลิตที่มีค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตมากที่สุดคือ จำนวนสัตว์ภาคเกษตรคือเท่ากับร้อยละ 2.2049 ในทิศทางตรงกันข้าม รองลงมาคือ ปัจจัยแรงงานภาคเกษตร พื้นที่เพาะปลูก

เครื่องจักรกลทางการเกษตรและ ปุ๋ย มีค่าเท่ากับร้อยละ 0.8517, 0.54 41, 0.0744 และ 0.0360 ตามลำดับ สำหรับประเทศเวียดนามปัจจัยการผลิตที่มีค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตมากที่สุดคือ พื้นที่เพาะปลูกเท่ากับร้อยละ 1.686 รองลงมาคือ แรงงานภาคการเกษตร จำนวนสัตว์ภาคเกษตรและเครื่องจักรทางการเกษตร มีค่าเท่ากับร้อยละ 0.9008, 0.6702 และ 0.0051 ตามลำดับ ขณะที่ความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อปัจจัยปุ๋ยในช่วงเวลาเดียวกันมีค่าติดลบ โดยมีค่าติดลบเท่ากับร้อยละ -0.0028

จากค่าความยืดหยุ่นของทั้งสองประเทศพบว่าประเทศไทยควรเพิ่มนโยบายทางด้าน พื้นที่เพาะปลูก แรงงานภาคเกษตร และปุ๋ย มาใช้เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากปัจจัยเหล่านี้มีส่วนทำให้ปริมาณผลผลิตของประเทศเพิ่มขึ้น ส่วนประเทศเวียดนามควรเพิ่มนโยบายทางด้านพื้นที่เพาะปลูก แรงงานภาคเกษตร และจำนวนสัตว์ภาคเกษตร มาใช้เพิ่มมากขึ้น และจะทำให้ปริมาณผลผลิตของประเทศเพิ่มขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคในภาคเกษตรกรรมของไทยและเวียดนามในครั้งนี้ พบว่า ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของประเทศไทยโดยรวมมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเป็นผลเนื่องมาจากการเจริญเติบโตทางด้านปัจจัยการผลิต ดังนั้นทำให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาภาคการเกษตรของประเทศไทยในอนาคตดังนี้คือ

จากการศึกษาถึงกระบวนการผลิตผลผลิตภาคการเกษตรของประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่าเกิดประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูง และปริมาณผลผลิตที่ได้ในแต่ละปีต่ำกว่าปริมาณผลผลิตบนเส้นพรมแดนการผลิตเพียงเล็กน้อย ดังนั้นนโยบายของรัฐบาลในการเพิ่มประสิทธิภาพของผลผลิตยังคงมีความเป็นไปได้ ซึ่งหากระดับผลผลิตมีค่าสูงเข้าใกล้กับเส้นพรมแดนการผลิตก็จะทำให้ช่องว่างผลผลิต (Yield gap) ระหว่างปริมาณผลผลิตจริงที่เกษตรกรได้รับ (actual output) กับปริมาณผลผลิต ณ ระดับที่เป็นไปได้สูงสุด (potential output) ลดต่ำลง จากการศึกษาพบว่า ระดับประสิทธิภาพการผลิตของประเทศไทยยังสามารถที่จะเพิ่มปริมาณผลผลิตได้อีกจากการใช้ปริมาณปัจจัยการผลิต กล่าวคือ รัฐบาลควรสนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนการให้ความรู้ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับดินที่เสื่อมสภาพ ตลอดจนการให้ความรู้เกี่ยวกับการฉีดปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีแก่เกษตรกรเพิ่มขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลควรสนับสนุนเกษตรกรให้หันมาทำงานในภาคการเกษตรเพิ่มมากขึ้น โดยการหาตลาดใหม่ๆเพื่อรองรับกับการเพิ่มขึ้นของผลผลิตในอนาคต

จากข้อเสนอแนะการดำเนินนโยบายที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ถือว่ามีส่วนสำคัญที่ช่วยให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลกับกระบวนการพัฒนากระบวนการผลิตในภาคการเกษตรของประเทศไทย นอกจากนี้นโยบายที่กล่าวมาข้างต้น การปรับปรุงทางด้านประสิทธิภาพการผลิตตลอดจนการพัฒนาคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรของประเทศ ซึ่งต้องดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่อง ซึ่งต้องมีการใช้ผลผลิตทางการเกษตรมาเป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นผลผลิตโดยเฉพาะ อุตสาหกรรมภาคการเกษตร เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เกิดความเจริญเติบโตขึ้นกับภาคการเกษตรของประเทศไทยแล้วยังจะทำให้เกษตรกรมีการพัฒนาทางการเกษตรในระยะยาว ซึ่งจะเป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอย่างยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาเพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคในภาคเกษตรกรรมของไทยและเวียดนามในครั้งนี้ พบว่า ยังขาดความสมบูรณ์ในบางเรื่องทำให้ข้อสรุปเชิงนโยบายในภาพรวมอาจไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เช่น ความสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิตต่างๆ ดังนั้นผู้ทำการศึกษาครั้งต่อไปควรลดข้อจำกัดต่างๆ ดังนี้

1) การศึกษาประสิทธิภาพเชิงเทคนิคในภาคเกษตรกรรมของไทยและเวียดนามควรมีการปรับปรุง โดยการเปลี่ยนรูปแบบสมการในรูปแบบอื่นที่มีความซับซ้อนขึ้น เช่น Translog ซึ่งฟังก์ชันดังกล่าวนี้เป็นฟังก์ชันที่มีความยืดหยุ่นมากกว่ารูปแบบสมการแบบ Cobb-Douglas

2) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษายังไม่ครอบคลุมปัจจัยการผลิตที่สำคัญอื่นๆ เช่น สารเคมี และเมล็ดพันธุ์พืช และปัจจัยที่เป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ เข้ามาร่วมพิจารณาด้วย เพื่อจะได้ทราบถึงรายละเอียดที่ชัดเจนว่าระดับประสิทธิภาพการผลิตที่ผ่านมานั้น มีปัจจัยใดเป็นตัวกำหนดที่สำคัญ

3) ข้อมูลแรงงานภาคการเกษตรที่ใช้ในการศึกษา ควรให้ครอบคลุมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพของแรงงาน ได้แก่ ระดับการศึกษา ชั่วโมงการทำงาน โครงสร้างทางอายุ ชั่วโมงการทำงาน และสัดส่วนของเพศ เป็นต้น เพื่อจะได้ทราบถึงรายละเอียดของแรงงานภาคการเกษตรทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มีผลต่อประสิทธิภาพเชิงเทคนิคในภาคการเกษตรของประเทศ